

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

תוכן

- א. המוכר בית לחבירו כיון שמסר לו מפתח קנה ... בהזקה ... כמאן דאמר ליה לך חזק וקני דמי.....2
- ב. המוכר עדר לחבירו כיון שמסר לו משכוכית קנה ... במשיכה ... כמאן דאמר ליה לך משוך וקני דמי.....2
- ג. כסהו הראשון ובא השני ומצאו מגולה ולא כסהו השני חייב.....3
- ד. כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור לא כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת חייב.....4
- ה. נפל לפניו מקול הכרייה חייב לאחריו מקול הכרייה פטור.....4
- ו. נפל לתוכו שור וכליו ונשתברו חמור וכליו ונתקרעו חייב על הבהמה ופטור על הכלים 4
- ז. נפל לתוכו שור חרש שוטה וקטן חייב.....5
- ח. בן או בת עבד או אמה פטור.....5
- ט. וראשון עד אימת מיפטר ... בכדי שיודיעוהו וישכור פועלים ויכרות ארזים ויכסנו 6
- י. כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור ... שהתליע מתוכו.....7
- יא. דשכיחי גמלים ... פושע הוא ואי דלא שכיחי גמלים ... אנוס הוא.....8
- יב. דאתיין לפרקים ואתו גמלים וארעהו ואתו שוורים ונפלו ביה ... כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים ... דכיון דאתיין לפרקים פושע הוא.....8
- יג. כסהו כסוי שיכול לעמוד בפני שוורים ואינו יכול לעמוד בפני גמלים ושכיחי גמלים והתליע מתוכו ... לא אמרינן מגו דהוי פושע לענין גמלים הוי פושע לענין התלעה.....9
- יד. כי התליע ... מהו דתימא איבעי ליה למיזל ומנקש עליה קמ"ל.....10
- טו. נפל לתוכו שור חרש שוטה וקטן סומא ומהלך בלילה חייב פקח ומהלך ביום פטור ...לא אמרינן מגו.....10

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

דף נב.

א. המוכר בית לחבירו כיוון שמסר לו מפתח קנה ... בחזקה ... כמאן דאמר ליה לך חזק וקני דמי

כבר התבאר לעיל דף נא: שקרקע¹ נקנה בחזקה, ואפילו לא נתן דמים, ואפילו במקום שכותבין שטר².

המחזיק שלא בפני המקנה, אינו קונה אלא א"כ אמר לו המקנה לך חזק וקנה³, בין במכר ובין במתנה⁴ ואם מסר לו מפתח של בית ה"ז כאומר לו לך חזק וקני⁵, וכן המוכר בור ומסר לו דליו⁶.

אבל כשמחזיק בפניו או בידיעתו⁷ ולא מיחה אומרים אנו שודאי ניחא ליה שיקנה בזה.

ב. המוכר עדר לחבירו כיוון שמסר לו משכונית קנה ... במשיכה ... כמאן דאמר ליה לך משוך וקני דמי

¹ שו"ע ונו"כ קצ א

² שו"ע ונו"כ קצב מז

³ שו"ע ונו"כ קצב ב

⁴ וכתב בכסף הקדשים שצריך דוקא שיאמר לו וקנה (ור"ל שאם אמר לו לך חזק לא סגי), ומצדד לומר שאפילו לא אמר לו לשון חזק, אלא שאמר לו לעשות פעולה מסוימת שיש בה דין חזקה, חשיב כאילו אמר לו לך חזק, ועדיין לא מצאתי טעם הדבר שצריך לומר לו לך חזק וקני, שהרי מכיון שגמרו ביניהם שזה מקנה לו קרקע, במכר או במתנה, למה לא יוכל אה"כ לילך ולהחזיק, ואפשר שאם גמרו ביניהם שהקנין יהול בחזקה, אה"כ דהוי כאילו אמר לו, וצ"ע, פתחי חושן חלק ה פרק ה הערה ה, ובכסף הקדשים כתב שכשהשובר חוזר ומקנה למשכיר, והמשכיר עושה פעולת תיקון בנוף הבית, אפשר שאפילו בפניו לא חשיב חזקה עד שיאמר לו, שאינו ניכר שעושה לשם חזקה אלא כדבר המוטל עליו בלא"ה לעשותו.

⁵ היינו שמועיל אה"כ חזקה שלא בפניו, אבל אין מסירת המפתח קונה בחזקה, ודלא כרשב"ם שסובר שקונה בעצם מסירת המפתח.

⁶ שו"ע שם, דחשיב בזה כמסירת מפתח, ובבאה"ג הביא פירש"י דדליו היינו כסוי הבור, והמ"מ פירש הדליו שדולין בו.

⁷ משפט שלום שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

בקנין משיכה⁸, הגבהה⁹ שלא בפני המקנה, צריך שיאמר לו המזכה, בין במכר ובין במתנה, עשה קנין זה וקנה, ואם אמר לו עשה קנין זה ותקנה שלשון תקנה משמעו להבא ואינו מקנה לו עתה או שאמר לו עשה קנין זה לקנות שלשון זה משמע שאינו מקנה לו בזה אלא הוא בעצמו יקנה¹⁰ לא קנה¹¹, אבל אם עושה הקנין בפניו, א"צ שיאמר לו¹².

ג. נסחו הראשון ובא השני ומצאו מגולה ולא נסחו השני

חייב

בור של שני שותפים שכסחו הראשון¹³, ובא השני ומצאו מגולה ולא כסחו, השני חייב. אולם ישנם מצבים בהם גם הראשון חייב עמו שיבואר להלן.

⁸ שו"ע ונו"כ קצו א

⁹ בשו"ע כתב לגבי משיכה, ובמחנ"א ה' שלוחין כתב בהגבהה עדיף ממשיכה וא"צ שיאמר לו הגבה וקנה, אבל בסמ"ע ובשאר אחרונים לא משמע כן, ועי' שו"ת עונג יום טוב סימן קז בהג"ה, וצריך לקנות באותו קנין שאמר לו המוכר, ואם שינה, עי' בפתחי חושן חלק ח פרק ו הערה כו מדברי הפוסקים, ואם עשה קנין שלא בפניו ולא אמר לו חזק וקנה לא קנה (במנח"פ סימן קצא כתב דא"צ לומר וקנה, שאם אמר לך חזק סני), ובשו"ת עונג יום טוב שם כתב שאף לאחר נתינת מעות צריך אמירה, וכתב בחידושי רעק"א בסימן קצב סעיף ב שמלשון הרמב"ם משמע שאם החזיק שלא בפניו אף הלוקח יכול לחזור. בקצה"ח סימן רעח סוף ס"ק טו כתב שבמתנה מועטת והלך המקבל ומשך שוב אינו יכול לחזור, דכיון שאסור לו לחזור משום מחוסר אמנה, הו"ל כאילו נתן לו רשות למשוך, ובטבעת החושן שם הביא בשם שו"ת פרי יצחק ח"ב סימן לט שהקשה דא"כ אף בדברים לחד במכר, שיש בו ג"כ משום מחוסר אמנה נימא כן, וכ"ש כשנתן לו כסף, והרי סתמא אמרו שבכל קנין צריך שיאמר לו לך חזק וקני, ועי"ש מ"ש לתרין.

¹⁰ ועי' ט"ז שם שבלקנות תליא בפלוגתא, ועי' נה"מ סק"ג שם, ועי' משפט שלום שהעיר מסימן רנג סעיף ב.

¹¹ שו"ע רמ"א ונו"כ קצו ו

¹² ובקנין הצר לא מצינו שצריך אמירה, דמסתבר דכיון שנכנס לחצרו קונה בלא אמירת המוכר (ולפי"ז בכל קנין באופן שאינו מועיל, אם בא אח"כ לחצירו, קונה בקנין הצר, ובמחנ"א ה' קנין משיכה סימן ג כתב שאם אמר לו משוך או חזק וקני, הרי גילה המוכר דעתו שאינו רוצה להקנות לו אלא במה שאמר, עיין שם, וצ"ע), וכ"ש בקנין סודר שהמזכה עושה מעשה הקנין, וכן בקנין כסף שמקבל הכסף, וכן בשטר שהוא כותב ונותן לזוכה, כתב בשו"ת מהרש"ם ח"ז סימן מט שאם המוכר בעיר ויודע שהולך להחזיק חשיב כפניו, והביא בשם פירוש רגמ"ה לב"ב (דף נג) שכתב דדוקא כשאינו בעיר או שלא מדעתו הוי בכלל שלא בפניו, אבל כשהוא מדעתו הוי כפניו, ולכאורה משמע מדבריו דבחדא סני, והיינו כשהוא בעיר אף על פי שהוא שלא מדעתו, וכשהוא מדעתו אף על פי שאינו בעיר, ואילו מדברי המהרש"ם משמע דבעינן דוקא כשהוא בעיר ועושה מדעתו.

¹³ שו"ע ונו"כ תי כו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

ד. כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור לא

כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת חייב

כבר התבאר לעיל דף מז. שהחופר בור¹⁴ וכסהו כראוי אף על פי שהתליע מתוכו פטור, שנאמר (שמות כא פסוק לג) וְלֹא יִכְסֶּנּוּ הָאָם כִּסְהוֹ, פטור. והוא שכסהו בכסוי שראוי לעמוד לפי המקום ולפי המשאוי שרגילים להעביר שם, אפילו אינם עוברים בקביעות אלא לפרקים¹⁵.

ה. נפל לפניו מקול הנרייה חייב לאחריו מקול הנרייה פטור

היה בור פתוח¹⁶ ונכנס בו אדם להרחיבו או להעמיקו, ועמד שור על שפתו ונבעת מחמת קול החפירה ונפל לתוכו, הכורה פטור¹⁷ שאינו אלא גרמא, ובעל הבור חייב בין אם מחמת חבטה ובין מחמת הבל, אפילו בשור פקח וביום¹⁸, אבל אם נפל לאחורי הבור, גם בעל הבור פטור¹⁹.

ו. נפל לתוכו שור וכליו ונשתברו חמור וכליו ונתקרעו חייב

על הבהמה ופטור על הכלים

¹⁴ שו"ע ונו"כ תי כב ומבואר בתוספתא שאם עשה מסכיב לבור מחיצה בגובה י' טפחים פטור, ועי' שו"ת בצל החכמה ח"ד סי' קיד.

¹⁵ ערוה"ש סעיף כח, עפ"י דברי השו"ע שם כג, ואין חוששים למקרה שיעבור שם משאוי כבד, וצריך שהכסוי יוכל לעמוד שם לעולם לפי דרך העולם, ומ"מ כל שנתגלה אפילו לזמן מרובה, ואפילו באונס, אם נודע לו על כך, חייב. וכן נראה מדברי הערוה"ש.

¹⁶ שו"ע ונו"כ תי לא

¹⁷ מדברי רש"י בלישנא קמא משמע שאע"פ שהכורה הוא בעל הבור פטור, והרש"ל מוחקו, וסובר שבעל הבור חייב, ועי' מהר"ם שיף ודרכי דוד.

¹⁸ אף על פי ששור פקח ביום פטור בבור, היינו משום שיכול לשמור עצמו שלא יפול מעצמו, אבל כשנפל מקול הכריה אינו נשמר מכך.

¹⁹ דקרקע עולם הזיקתו, ודמיו לנתקל באבן וניזוק בקרקע עולם, וכמ"ש בסימן תיא סעיף א, וכתב באמרי בינה דיני דינים סימן לח דלא שייך לחייב בעל הבור שעשה חצי התקלה, וממילא יתחייב בכולו מדר"ג, דלא אמרינן הך דר"ג אלא כשעשה כל התקלה או כל הנזק אבל בחצי תקלה אין לחייבו בכלום, והוא עפ"י דברי היש"ש פ"ה סימן כד, ועי' בדבריו פ"ג סימן

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

כבר התבאר לעיל דף ג. ודרף כח: הבור הוא²⁰ אחד מאבות נזיקין, והוא כל דבר שמזיק למי שעובר עליו במקום שעשאו, והוא ממונו, או שהוא עשה הבור, וכל הדומה לו, משלם נזק שלם. אולם אינו חייב על מיתת אדם²¹ או כל נזקי או שבירת כלים²², אולם על נזקי אדם חייב²³.

ז. נפל לתוכו שור חרש שוטה וקטן חייב

בעל הבור²⁴ חייב על שור ובעלי חיים שנפלו לתוכו, בין במיתה ובין בנזקין²⁵, ואינו חייב אלא בשור או בעל חי שאינו כדרך שאר בעלי חיים ממינו, כגון חרש או שוטה או קטן²⁶, וכן שור גדול ופקח שנפל בלילה, אבל פקח ביום פטור, שדרך בהמה שעיניה למטה לראות ולהתבונן ולסור מהמכשולות, והרי זה כמו אונס, ויש אומרים²⁷ שמ"מ אם הוזק חייב אפילו בשור פקח ביום, ויש פוטרים²⁸ גם מנזקין.

ח. בן או בת עבד או אמה פטור

²⁰ שו"ע ונו"כ תי א

²¹ שו"ע ונו"כ שם ב

²² דדרשינן המור ולא כלים, וכל שאינו בעל חי הוא בכלל כלים, וגם כשהוזקו פטור, ששבירת כלים הי"ז כמיתתן (עי' קהלות יעקב ב"ק סימן ד), ונראה שגזירה"כ הוא, ובערוה"ש נתן קצת טעם לזה, ויש לעיין אם חייב מד"ש, ובחזו"א משמע שכל שפטרנו תורה פטור אף מד"ש.

²³ שו"ע ונו"כ שם ובסעיף כא, שלא נתמעט אדם אלא במיתה ולא מנזקין (ועי' קצה"ח שם לענין עבד או עכו"ם), ומ"מ פטור מד' דברים, וכן מדמי ולדות, שלא נאמרו אלא באדם המזיק.

²⁴ שו"ע ונו"כ תי י ויט

²⁵ ואם לא נזק אלא שגרם לבעלים הוצאות להוציאו מן הבור, משמע מדברי הקצה"ח סימן שפו סק"י שאין בעל הבור חייב

²⁶ ובמאירי כתב ששיעור קטנות בשור הוא כל שלא הגיע ללמוד חרישה, שמתוך ביעוטו אינו נשמר, אבל לא מצאתי הגדרת חרש ושוטה בבעל חי.

²⁷ שו"ע ונו"כ שם כ כדעת הרמב"ם, וביאר המ"מ שאין דרכו להתבונן אלא מנזק גדול (עי' באר הגולה), וכתב בערוה"ש שלפ"ז אם יש בבור שיעור למיתה מודה הרמב"ם שפטור אפילו הוזקה, ובמנ"ח כתב שמדברי הרמב"ם לא משמע כן, ונשאר בצ"ע, ובפעמו"ז תמה שבסימן תיב סעיף ג סתם כסברת הרא"ש שדרכה של בהמה להתבונן גם לגבי נזיקין.

²⁸ רמ"א שם, כיון שדרכה להתבונן, אין חילוק בין נזק גדול לנזק קטן.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

נפל אדם לבור ומת²⁹, אפילו סומא ובלילה בין שהיה בן חורין או עבד פטור, שהרי פטור בבור על מיתת אדם כמו שהתבאר, ואם³⁰ הוזק חייב³¹.

ט. וראשון עד אימת מיפטור... בכדי שיודיעוהו וישכור פועלים ויכרות ארזים ויכסנו

מה שהתבאר שכסהו הראשון³², ובא השני ומצאו מגולה ולא כסהו, השני חייב. עד אימתי יהיה השני חייב לברו, עד שידע הראשון שהבור מגולה³³, וכדי שהות זמן מאז שנודע לו שישכור פועלים ויכרות ארזים ויכסנו, וכל שימות בו תוך זמן זה, וי"א³⁴ שהרי השני לברו חייב בו, וכל שימות בו אחר זמן כזה, שניהם חייבים לשלם, שהרי שניהם פשעו בו. וי"א³⁵ שגם לשני נותנין זמן עד שישכור פועלים ויכרות ארזים, אלא שאינו צריך הודעה שהרי כבר מצאהו מגולה.

וכן בבור של יחיד³⁶ כשכיסה כראוי, ונתגלה אח"כ מאיזו סיבה, אם נודע לו שהבור מגולה, חוזר לחיובו. וכן בבור של שותפים אם כסהו האחד, ונתגלה שניהם פטורים עד שידעו, ונותנים להם זמן³⁷ כנ"ל.

ומ"מ בשני המקרים אינו חייב³⁸ אלא כשיש לו שהות כדי לשכור פועלים כדי לכרות או לקנות עצים ולכסות הבור, ואם אינו מוצא לקנות עצים אלא ביוקר, נותנים לו זמן עד שימצא לקנות בשווים.

²⁹ שו"ע ונו"כ שם

³⁰ שם ושם כא

³¹ שלא נתמעט אדם אלא במיתה ולא מנזקין שאדם שהולך ועינו משוטטות למעלה ולהלן מדרך הילוכו סמ"ע שם לג' (ועי' קצה"ח שם לענין עבד או עכו"ם), ומ"מ פטור מדי דברים, וכן מדמי ולדות, שלא נאמרו אלא באדם המזיק.

³² שו"ע ונו"כ תי בו

³³ דהיינו שהודיעו ממש, ולא די בכדי זמן שיכול להודיע, דדילמא לא נודע לו. סמ"ע שם מא

³⁴ דעת המחבר שם

³⁵ דעת הרמ"א שם כדעת הטור והרא"ש

³⁶ שו"ע ונו"כ שם כח

³⁷ ולא דמי לסעיף בו שלדעת רש"י אין נותנים לשני זמן זה, דשאני התם דאירי כשנשתמש בו, והל עליו החיוב לשמרו, אבל כשלא נשתמש, מה חומרא יש בו במה שנודע לו קודם שנודע לראשון, הרי בכיסוי של ראשון ה"ז כאילו הוא עצמו כיסהו. פתחי חושן שם הערה נב

³⁸ שו"ע ונו"כ שם כז מדברי הטור בשם הרמ"ה וכתב בערוה"ש דה"ה אם אינו מוצא פועלים אלא ביוקר (ובסימן תיא סעיף ב כתב שא"צ להוציא הוצאות יתירות, כיון שלא פשע, ומשמע שאינו תלוי בזמן, וצ"ע),

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

אולם אם הוא כסוי שדרכו לכסותו לבדו³⁹, ואינו רגיל לשכור פועלים עבורו, או לקנות עצים, נותנים לו רק שהות לכסותו.

יש אומרים⁴⁰ שאף אם בא בעל הבור ומצאו מגולה, כיון שהיה מכוסה, והוא לא גילהו, נותנים לו זמן⁴¹, אבל אם הוא בעצמו⁴² גילהו והניחו כך, לכו"ע אין נותנים לו זמן, ומיד חייב בנזקיו.

וכן הדין בכל הנזקים⁴³ כל שלא פשע בשמירה, וצריך זמן או טרחה בדבר שאין דרכו לעשות בעצמו, נותנים לו זמן לשכור פועלים. לפיכך בשמירת בהמתו כששמרה כראוי וחתרה או שנפרצה, אע"פ שנודע לו שנפרצה, אם אין דרכו לטפל בעצמו בבהמתו או בסגירת הרפת, נותנים לו זמן, כיון שלא פשע, אבל אם פשע, אין נותנים לו זמן.

י. כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור ... שהתליע מתוכו

כסהו כראוי ונתקלקל מבפנים באונס⁴⁴ כגון שהתליע מתוכו⁴⁵ פטור⁴⁶.

דף נב:

וצריך עיון עד כמה נותנים לו זמן, ולענין נראה דאירי ביוקר מקרי וידוע שימצאו אח"כ בזול, אבל מספק אם ימצאו בזול, לא מסתבר שנותנים לו להמתין, שמא יזול. פתחי חושן שם פרק ז הערה מה והב"ח חולק על עיקר חידושו של הרמ"ה, וסובר שאם מוצא לקנות עצים חייב לקנות אפילו ביוקר, כיון שתקלה שלו היא, ואפילו צריך לשכור פועלים להביא מן הלבנון והוא רחוק משם והדרך מקולקל, אפ"ה חייב, ועיי"ש מ"ש ליישב דיוקן של הרמ"ה.

³⁹ שו"ע ונו"כ שם כח

⁴⁰ רמ"א שם כו, וכפירוש התוס' והרא"ש, שאין זה פשיעה ממש, אבל מדברי השו"ע נראה כדעת רש"י והרמב"ם שלשני שבא ומצאו מגולה אין נותנים זמן, אלא צריך לעמוד או להעמיד שם שומר עד שיכסנו. ומדברי הב"ח נראה שמפרש בדעת רש"י בטעם שלשני אין נותנים זמן משום שנשתמש בו, ולא משום שבא ומצאו מגולה, ולפי"ז אם לא נשתמש בו, אפשר שגם לשני נותנים זמן, ולשיטתו אפשר דלא פליגי, וצ"ע.

⁴¹ ובסימן שצו מבואר שאם נפרצה בלילה ג"כ אינו מתחייב, ולפי"ז אפשר שגם בבור, אם נודע לו בלילה, אין מחייבים אותו לטרוח ולילך לכסותו.

⁴² שו"ע ונו"כ שם כח

⁴³ שו"ע ונו"כ שם

⁴⁴ שו"ע ונו"כ שם תי כב

⁴⁵ והוא אונס כמ"ש גם בשו"ע סימן שעח סעיף ג גבי עלה בסולם. ועיי"ש, ולפי"ז צריך לומר שלא התליע מחמת הזמן אלא מסיבה שבאה אח"כ התליע אולם צ"ע דמאי נ"מ איך התליע, דכל שראה שהוא מקולקל חייב, ואם לא ראה פטור, פתחי חושן שם לט

⁴⁶ שנאמר ולא יכסנו, הא אם כסהו פטור. וביאר הסמ"ע דקמ"ל שא"צ לסתמו בעפר. ובערוה"ש הוסיף דמדרכי קרא שבכסוי נפטר, ע"כ דלא אירי שהכסוי שלם, דפשיטא, אלא ע"כ בא לומר שאף אם התליע, כיון שהתליע באונס פטור.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

**יא. דשכיחי גמלים ... פושע הוא ואי דלא שכיחי גמלים ...
אנוס הוא**

חופר בור וכסהו כראוי פטור, והוא שכסהו בכסוי שראוי לעמוד לפי המקום ולפי המשאוי שרגילים להעביר שם, אפילו אינם עוברים בקביעות אלא לפרקים⁴⁷.

**יב. דאתיין לפרקים ואתו גמלים וארעוה ואתו שוורים ונפלו
ביה ... כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים ... דכיון
דאתיין לפרקים פושע הוא**

כסהו כראוי⁴⁸ לעמוד במשאוי קל הרגיל לעבור שם כגון שורים, ובמקרה עבר שם משאוי כבד כגון גמלים שאינו רגיל, ומתוך כך נתרועע או נשבר⁴⁹ הכסוי, ואח"כ עבר שם משאוי הרגיל ונפל לבור, פטור⁵⁰, ומ"מ אם עבר המשאוי הכבד ונפל לבור, אף על פי שאינו רגיל לעבור שם, אלא שבדרך

⁴⁷ ערוה"ש סעיף כח, עפ"י דברי השו"ע סימן תי סעיף כג, ואין חוששים למקרה שיעבור שם משאוי כבד, ומסברא נראה שצריך שהכסוי יוכל לעמוד שם לעולם לפי דרך העולם, ומ"מ כל שנתגלה אפילו לזמן מרובה, ואפילו באונס, אם נודע לו על כך, חייב. וכן נראה מדברי הערוה"ש.

⁴⁸ שו"ע ונו"כ שם כג

⁴⁹ בשו"ע כתב נתרועע אלא משום שבגמרא איירי בשוורים וסתם שוורים פקחים הם שפטור עליהם בבור מגולה ממש, לכן נקט ונתרועע. פתח"ש שם הערה לה

⁵⁰ שאנוס הוא וכתב בערוה"ש שאם נודע לו שעברו גמלים, הו"ל לאסוקי אדעתיה שקלקלוהו, ונראה מדבריו אף שלא ידע שקלקלוהו, מכיון שידע שעברו שם גמלים, צריך לילך ולבדוק אם לא נתקלקל

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

מקרה עבר, חייב עליו⁵¹, ויש אומרים⁵² שאם אינו מצוי כלל שיעבור שם פטור.

יג. נסהו כסוי שיכול לעמוד בפני שוורים ואינו יכול לעמוד בפני גמלים ושניהי גמלים והתליע מתוכו ... לא אמרינן מגו דהוי פושע לענין גמלים הוי פושע לענין התלעה

כסהו כראוי⁵³ ונתקלקל מבפנים באונס יש אומרים שאע"פ שיש צד פשיעה, כגון שרגילים לעבור שם גם גמלים, והכסוי היה כראוי לגבי שוורים ולא לגבי גמלים ונמצא שלגבי גמלים פושע הוא והתליע הכסוי⁵⁴ ונפל שם שור, פטור⁵⁵, אולם אם נפל שם גמל חייב אפילו בפקח. ויש אומרים⁵⁶ שאם ע"י

⁵¹ רמ"א שם, וכתב הסמ"ע דאע"ג דגמלים אינם שכיחים כלל, מ"מ הו"ל לאסוקי אדעתיה שמא יבא, אבל אם נפל שם שור, כולי האי לא הו"ל לאסוקי אדעתיה שיבא גמל וירעוהו ואח"כ יבא שור ויפול בו, ובערוה"ש הוסיף, שהתורה כשהייתה על נפילת בור לא חילקה בין בהמה מצויה לאינה מצויה, אלא שלענין תקון הכסוי אינו מחויב לתקן אלא בשביל המצויות, אבל לא לפטור כשנפלה שם בהמה שאינה מצויה, ומה יעשה בעל הגמל כשבא לו גמל במקרה, והיה לו לבעל הבור לחוש לזה, אף דאנן לא כייפינן ליה, ע"כ. והוסיף הרמ"א שבכה"ג אפילו נפל גמל פקח חייב, דהואיל וראהו מכוסה עבר עליו, והיינו דאע"ג שבבור מגולה קי"ל דשור פקח ביום פטור, כמ"ש לעיל, היינו דוקא בור מגולה שדרך בהמה פקחית להזהר, אבל כסוי שאינו כראוי אין הבהמה נזהרת ממנו.

⁵² באר הגולה, ולא נתברר לי מהו גדר אינו מצוי כלל. פתח"ש שם לח

⁵³ שו"ע ונו"כ שם כג

⁵⁴ והוא לשון הרמב"ם (פי"ב מה' נזקי ממון הלכה ה), וסיים הטעם הואיל ומחמת שהתליע נפלו בו השוורים, וכתב הגר"א שסובר כתירוץ ריב"א להלן שכל שאין האונס בא מחמת הפשיעה לא אמרינן תחלתו בפשיעה וכו'.

⁵⁵ ואין אומרים מינו שחייב על גמלים חייב על ההתלעה (עי' בעה"מ ומלחמות ובמפרשים מ"ש לחלק בין דין מינו לבין דין תחלתו בפשיעה), והקשו בתוס' אפילו כי לא אמרינן מינו, נחייבו משום תחלתו בפשיעה לענין אם יעברו גמלים תחלה ואח"כ שוורים, וסופו באונס שהתליע, ותירץ ריב"א דלא אמרינן תחלתו בפשיעה וכו' אלא כשמחמת הפשיעה בא האונס, אבל הכא אפילו היה מכוסה כראוי לשוורים ולגמלים היה מתליע. ובש"מ בשם הר"פ דלא אמרינן תחלתו בפשיעה וכו' רק כשבא האונס כאותו ממון שהיה ראוי לבא מחמת הפשיעה, אבל לא מממון לממון. ועיין זה תירץ שם הרשב"א בשם הראב"ד ועי' עוד במאירי שהביא תירוץ הראשונים. ובערוה"ש הפליג יותר וכתב בדעת הרמב"ם שאינו חייב בתחלתו בפשיעה אלא בשומרים אבל לא בנזקין, ולא ראה דברי המאירי שהקשה לסברת היש מתרצים שמצינו דין תחלתו בפשיעה גם בשן (בנפלה לגינה), וכן ברנל (בסוניא דכלב ונדי), ומה שהביא ראייה מקרן בחצר הניזק, כבר כתב היש"ש דלא אמרינן תחלתו בפשיעה וכו' אלא באותו אב אבל לא מאב לאב, ולכן אינו חייב בקרן משום פשיעה דשן ורנל. ועיין עוד בפתח"ש שם מא

⁵⁶ רמ"א שם והוא כתירוץ הר"י והרא"ש שהבאתי לעיל, והסמ"ע דייק בדברי הטור שכתב בטעם החיוב בנתרועע שפשע בשור זה עצמו, והסביר דבריו שיש כאן צד לומר שהאונס בא מחמת הפשיעה, שאפשר אילו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

מעבר הגמלים היה הכסוי מתרועע, הרי יש כאן צד פשיעה לגבי שוורים וחייב אף בהתליע, אבל כשע"י מעבר הגמלים היה הכסוי נשבר ונופל, אין כאן צד פשיעה לגבי שוורים ופטור.

ד. כי התליע ... מהו דתימא איבעי ליה למיזל ומנקש עליה קמ"ל

כסה את הבור והתליע מתוכו ואינו נראה, כבר התבאר שפטור אבל אם התליע מבחוץ ונראה חייב, שעליו מוטל לתקנו.

אולם לא חייבוהו לרמוס עליו ולנקש עד שיראה אם התליע אם לאו. ואינו חייב עד שידע, וגם נותנים לו זמן לכסותו כנוכר⁵⁷.

טו. נפל לתוכו שור חרש שוטה וקטן סומא ומהלך בלילה חייב פקח ומהלך ביום פטור... לא אמרינן מגו

כבר התבאר שבעל הבור⁵⁸ חייב על שור ובעלי חיים שנפלו לתוכו, בין במיתה ובין בנזקין⁵⁹, ואינו חייב אלא בשור או בעל חי שאינו כדרך שאר בעלי חיים ממינו, כגון חרש או שוטה או קטן⁶⁰, וכן שור גדול ופקח שנפל

היה מכסו בכסוי חזק שראוי לעמוד בפני הגמלים לא היה נתלע, ומשמע שמדין תחלתו בפשיעה הוא, אבל היש"ש נראה שסובר בדעת הטור שאין כאן שום צד לומר שמחמת הפשיעה בא האונס, וע"כ צריך לומר שמדין מינו חייב, ודייק בדברי הטור שהזכיר מינו שפשע לענין שור זה עצמו וכו', והקשה דא"כ גם ביצאה לאגס גבי שומר נחייבו מטעם מינו, ותירץ דלא אמרינן מינו אלא כשהאונס והפשיעה הם מענין אחד, כגון הכא ששניהם לענין נפילה לבור, משא"כ ביצאה לאגס שהפשיעה לענין גניבה ואבידה והאונס הוא לענין מיתה, ובזה לא אמרינן מינו, ומשום תחלתו בפשיעה אין לחייבו כיון שאין האונס מחמת הפשיעה.

⁵⁷ בערוה"ש כתב דדוקא כשהתליע מתוכו ואינו נראה, אבל אם התליע מבחוץ ונראה חייב, שעליו מוטל לתקנו. וכן נראה מדברי המאירי שכתב, שלא חייבוהו לרמוס עליו ולנקש עד שיראה אם התליע אם לאו. וצ"ע בלשון הרמב"ם והשו"ע שכתבו אף על פי שהתליע מתוכו, ומסברא נראה שאינו חייב עד שידע, וגם נותנים לו זמן לכסותו. פתחי חושן שם למ

⁵⁸ שו"ע ונו"כ תי י ויט

⁵⁹ ואם לא ניזק אלא שגרם לבעלים הוצאות להוציאו מן הבור, משמע מדברי הקצה"ח סימן שפו סק"י שאין בעל הבור חייב

⁶⁰ ובמאירי כתב ששיעור קטנות בשור הוא כל שלא הגיע ללמוד הרישה, שמתוך ביעוטו אינו נשמר, אבל לא מצאתי הגדרת חרש ושוטה כבעל חי.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

בלילה, אבל פקח ביום פטור, שדרך בהמה שעיניה למטה לראות ולהתבונן ולסור מהמכשולות, והרי זה כמו אונס, ויש אומרים⁶¹ שמ"מ אם הוזק חייב אפילו בשור פקח ביום, ויש פוטרים⁶² גם מנזקין.

---

⁶¹ שו"ע ונו"כ שם כ כדעת הרמב"ם, וביאר המ"מ שאין דרכו להתבונן אלא מנזק גדול (עי' באר הגולה), וכתב בערוה"ש שלפ"ז אם יש בבור שיעור למיתה מודה הרמב"ם שפטור אפילו הוזקה, ובמנ"ח כתב שמדברי הרמב"ם לא משמע כן, ונשאר בצ"ע, ובפעמו"ז תמה שבסימן תיב סעיף ג סתם כסברת הרא"ש שדרכה של בהמה להתבונן גם לגבי נזיקין.

⁶² רמ"א שם, כיון שדרכה להתבונן, אין חילוק בין נזק גדול לנזק קטן.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

